

Սակագների մշակում I

Այոժվայում սակագների կարգավորման և
ձևավորման հիմնական ընթացակարգի
նկարագրությունը

«ՀԾԿԱԱ» Էներգետիկայի ոլորտի կարգավորման գործընկերության
ծրագիր:

Հայաստանի հանրային ծառայությունները կարգավորող
հանձնաժողով և Այոժվա նահանգի հանրային ծառայությունների
խորհուրդ:

Զեկուցող՝ Զոն Փիրս
Հանրային
ծառայությունների
մասնագետ
Այոժվայի ՀԾԽ
15 հունիսի, 2010թ.

Երկատում

ԱյոՎայում

- Էլեկտրաէներգիա և գազ մատակարարող ընկերությունները զգալի հաջողությունների են հասել էներգախնայողության գործում առանց եկամուտների երկատման
- ՀՇԽ-ն ուսումնասիրել է եկամուտների երկատման հնարավորությունը (արձ. թիվ NOI-06-1) և եկել այն եզրակացության, որ առանձին դեպքերում ընկերությունները կարող են դիմել այդ մեթոդին
- Մինչ այժմ միայն մեկ ընկերություն է դիմել այս մեթոդը կիրառելու խնդրանքով և մերժում է ստացել

Երկատում

Երկատման հետևանքով առաջացող
անհարամարությունները

- Հաշվի չի առնվում համապատասխանեցման
սկզբունքը - թույլատրում են եկամտի
ճշգրտումներ առանց դրանք համապատասխան
ծախսերին վերագրելու
- Դժվարանում է ներգրավված կապիտալի դիմաց
շահույթի կրճատման կանխատեսումը, որն
արտահայտում է ընկերության ռիսկի նվազումը
- Նվազում է էլեկտրաէներգիա խնայելու հարցում
սպառողների շահագրգռվածությունը:

Երկատում

Եկամուտների երկատումը կարող է լինել տարբեր ձևերով

- Ընկերության փաստացի եկամուտների տարեկան կտրվածքով համաձայնեցում անհրաժեշտ հասույթի հետ, որտեղ տարբերությունը լրացվում է բաժանորդներից ստացվող մուտքերից (կամ հատուցվում բաժանորդներին) հաջորդ տարվա հաշվով
- Հաստատուն-փոփոխական սակագնի կառուցվածք – որտեղ ընկերության բոլոր հաստատուն ծախսերը ծածկվում են բաժանորդներից գանձվող հաստատագրված վճարների հաշվին, իսկ փոփոխական ծախսերը ծածկվում են ավելի ցածր սակագների հաշվին

Երկատում

- Եկամուտների երկատումը նորմատիվ մեթոդաբանություն է, որով երաշխավորվում է ընկերության կողմից եկամտի ստացումը անկախ իրացման ծավալների փոփոխություններից
- Այս մեթոդաբանության նպատակը կայանում է նաև նրանում, որ էներգամատակարարման ընկերությունները չխոչընդոտեն էներգախնայողության ծրագրերի իրականացմանը, քանի որ դրանք բերում են իրացման ծավալների պակասեցմանը

Շահույթ

- Փոխառության վրա հաշվարկվող տոկոսը կախված է ընկերության փաստացի փոխառու կապիտալից և դրա սպասարկման արժեքից
- Ներգրավված կապիտալի դիմաց շահույթը հաշվարկվում է տարբեր (և մրցակցող) ֆինանսական մոդելների հիման վրա – վերջնական որոշումը հաճախ հիմնվում է հաշվարկների համակցման վրա
- Ներգրավված կապիտալի դիմաց շահույթի և սակագնի հաշվարկման բազայի արտադրյալը հավասար է ընկերության թույլատրելի շահույթին, որն ապահովվում է սակագների միջոցով

Շահույթ

- Ներառում է ընկերության փոխառու կապիտալի արժեքը (փոխառության վրա հաշվարկվող տոկոս) և արժեթղթերի շուկայում կապիտալի գոյացման արժեքը (ներգրավված կապիտալի դիմաց շահույթ)
- Միջին կշռված արժեք, որը ներկայացնում է ընկերության կապիտալի կառուցվածքում հաշվարկված փոխառու և սեփական կապիտալի արժեքը
- Սովորաբար ամենաձավալուն և վիճարկվող հարցերից է սակագնային հայտի դեպքում

Սակագնի հաշվարկման բազա

Չի ներառում

- Էլեկտրաէներգիայի արտադրության կայանի ծախսերի այն բաժինը, որն անհրաժեշտ է Այովայից դուրս այլ տարածքներին մատուցվող հանրային ծառայությունների համար
- Ոչ հանրային ծառայություններ մատուցելու համար օգտագործվող շենքերը և տրասպորտային միջոցները
- Շինարարության փուլում գտնվող հանրային ձեռնարկությունը (դեռ չճանաչված որպես «օգտագործվող և օգտակար»)
- Կայանի գծով գերաժախսերը, որոնք պայմանավորված են ոչ ճիշտ կառավարմամբ (չեն համարվում ողջամիտ և շրջահայաց)

Մակագնի հաշվարկման բազա

Կայանի և հիմնական միջոցների հետ կապված ծախսեր, որոնք անհրաժեշտ են հանրային ծառայությունների մատուցման համար, հանած՝ կուտակված մաշվածությունը

Ներառում է

- Էլեկտրաէներգիայի արտադրության կայանը
- Փոխանցման և բաշխման գծերը
- Շենքերը և տրանսպորտային միջոցները
- Բաժանորդների ավանդները
- Շրջանառու կապիտալը – կանխիկ միջոցները և նյութաարտադրական պաշարները, որոնցով լրացվում է ծախսերի և եկամուտների միջև ճեղքվածքը

Շահագործման ծախսեր

Չի ներառում

- Այովայից բացի այլ տարածքներին մատուցվող հանրային ծառայությունների հետ կապված ծախսերը
- Ոչ հանրային ծառայությունների ծախսերը (օրինակ՝ էլեկտրական սարքի վերանորոգում և տեխնիկական սպասարկում)
- Քաղաքական ծախսերը (այդ թվում՝ մուծումները և լոբինգի հետ կապված ծախսերը)
- Բարեգործական նվիրատվությունները
- Տուգանքները և տույժերը
- Սակագնային հայտի հետ կապված ծախսերի հատուցման գծով տոկոս

Շահագործման ծախսեր

Ներառում է

- Հիմնական միջոցների մաշվածության ծախսերը
- Շահագործման և պահպանման ծախսերը
- Վառելիքային ծախսերը
- Աշխատողներին վճարվող նպաստները (առողջության ապահովագրություն, կենսաթոշակ)
- Բաժանորդների ավանդների վրա հաշվարկվող տոկոսը
- Սակագնային հայտի հետ կապված ծախսերը
- Գույքահարկը
- Եկամտահարկը

Փորձնական տարի

Փորձնական տարվա կտրվածքով կատարվող ճշգրտումներ

- Համապատասխանեցման սկզբունք (շարունակություն)
- Հասույթ - թույլ է տալիս փոփոխությունների կատարել հասույթի հոդվածներում, որոնք չեն առչվում ծախսային հոդվածների հետ (հակառակ դեպքում, ծախսային հոդվածները նույնպես պետք է ներառվեն)
- Օրինակներ
 1. Փորձնական տարվանից հետո աշխատավարձերի բարձրացումը ազդեցություն չի թողնում ընկերության հասույթի վրա և, հետևաբար, թույլատրելի է
 2. Աշխատանքի դադարեցման հետևանքով կրճատված հասույթը թույլտրելի չէ, եթե չեն կրճատվում նաև շահագործման ծախսերը

Փորձնական տարի

Փորձնական տարվա կտրվածքով կատարվող ճշգրտումներ

- արտասովոր հանգամանքների «նորմալացում», որոնք առաջանում են փորձնական տարում
- «Հայտնի և չափման ենթակա» փոփոխություններ փորձնական տարվանից հետո
- Համապատասխանեցման սկզբունք
- Ծախսեր - հնարավորություն է տալիս փոփոխություն կատարել ծախսային հոդվածներում, որոնք կապված չեն հասույթի մասով փոփոխությունների հետ (հակառակ դեպքում, հասույթի փոփոխությունները նույնպես պետք է ներառվեն)

Փորձնական տարի

Փորձնական ժամանակաշրջան, որի համար կան ծախսերի և եկամուտների վերաբերյալ գոյություն ունեցող սպառիչ և ստուգված տվյալներ

- Սկսվում է ընկերության տարեկան հաշվետվությունում ներկայացված ծախսերի և եկամուտների մասին ելակետային տվյալներից
- Թույլտրվում են փորձնական տարվա համար ներկայացվող տվյալների փոփոխություններ – հիմք է հանդիսանում սակագնային հայտի հետ կապված ամենավիճարկվող հարցերի համար

Թույլատրելի ծախսեր

Հիմնական միջոցների և շահագործման գծով
ծախսերն են, որոնք անհրաժեշտ են ընկերության
կողմից ծառայությունների բնականոն մատուցման
համար

- «Օգտագործվող և օգտակար» ասիվների հետ կապված
ծախսեր
- Ծախսերի ողջամիտ և շրջահայաց շեմեր
- Ծախսեր, որոնք վերագրվում են միևնույն
ժամանակահատվածին, ինչին որ վերագրվում են
եկամուտները (Համապատասխանեցման սկզբունք)

Անհրաժեշտ հասույթ

Անհրաժեշտ հասույթի բանաձև

$$ԱՀ = ՇԾ + (ՀԲ \times \text{ՇԳ}\%)$$

Որտեղ՝

ԱՀ – անհրաժեշտ հասույթն է

ՇԾ – շահագործման ծախսերն են

ՀԲ – հաշվարկման բազան է

ՇԳ% - շահութաբերության գործակիցն է

Զեկույցի ամփոփ նկարագիր

- Անհրաժեշտ հասույթ
- Թույլատրելի ծախսեր
- Փորձնական տարի
- Շահագործման ծախսեր
- Սակագնի հաշվարկման բազա
- Շահույթ
- Եկամուտների երկատու

Հարցեր

Ջոն Փիրս
Այովայի ՀԾԽ
john.pearce@iowa.gov

«ՀԾԿԱԱ» Էներգետիկայի ոլորտի կարգավորման գործընկերության ծրագիր:

Հայաստանի հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողով և Այովա նահանգի հանրային ծառայությունների խորհուրդ: